Kısa Tetkikler

Amerikan meslek mektebleri

Yeni fabrikalarda çalışmak üzere 750,000 mütehassıs işçi yetiştiriyor

Yazan : **Nezahet Nureddin Ege**

Amerika terbiyecileri vazife başındadır. 1941 temmuzunda Amerika fabrika istihsalâtı azamî bir randımanla çalışacaktır. Bu fabrikalardaki makinelerin başında vazife alacak liyakatli makinistlere ihtiyac vardır. Bunları yetiştirecek de mekteblerdir. Binaenaleyh Amerikan terbiyecileri 1940 senesi nihayetlerinde Amerikan meslek mekteblerinin kadrolarını şayanı hayret derecede tevsi etmişlerdir. Ve 1941 temmuzunda işe başlamak üzere 750,000 mütehassıs işçi yetiştirmektedirler.

Amerika Mesai Nazırı; ve Amerikanın en yüksek kadın simalarından birisi olan Mis Perkins verdiği bir radyo konferansında 1941 senesinde Amerikanın iş âleminde 5 milyon ilâ 6 milyon yeni iş açılacağını temin etmiştir. Buna ilâveten orduda vazife deruhde edecek olan 1 milyon gencin boş bırakacağı yerler de yeni işçiler tarafından dolduralacaktır. Bu muazzam işçi ordusunu yetiştirmek Amerikan meslekî dersler muallimlerinin vazifeleridir. İşte Amerikan meslekî tedrisat mütehassıslarının vatanın selâmeti namına vazife deruhde edecek bu muazzam mütehassıs işçi ordusunu yetiştirmeğe muvaffak olduklarını aşağıdaki misallerle göreceğiz.

Meslekî tedrisat teşkilâtını idare eden en muktedir simalardan birisi, Dr. Mc Sherry, mesaisini üç kısma ayırmıştır:

1 — Mütehassıs ve ustabaşı ve işçilerin heyeti umumiyesinin bir listesini çıkararak, çalıştıkları sahadan daha yüksek bir sahada müfid olmaları imkânı bulunanları tefrik etmek ve kendilerinden azamî randıman teminine çalışmak.

2 — Meslek mekteblerinde, fabrikaların muhtac olduğu işçi ve mütehassısları en kısa bir zamanda tamamen fabrikaların lüzum gösterdikleri sahalar için hazırlamak.

3 — Fabrikaların içinde ilâve dersler tesis ederek, işçilerin boş zamanlarında, daha yüksek işler deruhde edebilmelerini temin için kendilerini yeni dersler almağa teşvik etmek.

Dr. Sherry bu plân dahilinde harbin bidayetindenberi çalışarak bir sene gibi kısa bir zamanda Amerikan fabrikalarına 750,000 yeni mütehassıs işçi ilâvesine muvaffak olmuştur.

Bazı meslek mektebleri ve fabrika dershaneleri günün yirmi dört saatinde mütemadiyen faaliyet halinde bulunmuştur. Çok defa on sekiz, on dokuz yaşındaki genc işçilerin yanıbaşında altmış, altmış beş yaşındaki büyük babalar ve eski işçiler de yeni ihtiraları kullanmak, makinelerde yapılan tadilât hakkında malûmat almak, yahud mesleklerinde terfi edebilmek için yeni yeni dersler almaktadırlar. Bu sayede Amerikan fabrikaları muazzam müdafaa silâhları imalâtında vazife deruhde edecek bilgili işçilere, muktedir mütehassıslara kavuşmaktadır.

Fakat Amerikan terbiyecilerinin en calibi dikkat vazifesi, vatan müdafaası için harb istihsalâtı meselesi ne kadar mühim olursa olsun, genc nesilleri bu gaye uğruna feda etmemek, bilâkis her ferdi kendi şuurile, iradesile çalışmak hususunda tam bir serbesti ile yetiştirmektir. Genc işçiler makine sanayiinin çarkları altında şahsiyasetinden tecerrüd etmiş, birer makine parçası olmuş kalmış değillerdir. Bilâkis mensub oldukları hür memleketin, birer hür vatandaşı sıfatile demokrasi prensiplerini kurtarmak azmile fabrikalarda çalışırken evvelâ tamamen meslekî bir terbiye görüyor, saniyen gayet yüksek ücret alıyorlar. Her fabrika amelesinin masasının üzerinde bir levhada (Muhakkak bu harbi kazanacağız. Harbin istikbalini kurtarmak benim vazifemdir. İşimi azamî dikkatle yapmak, demokrasi davasına şahsan yapa bileceğim en büyük hizmettir) cümleleri yazılıdır. Radyosunda dünya siyasetini büyük bir serbesti ile takib eden, gazetelerinde, mecmualarında, bütün kitab neşriyatında dünyanın hangi istikamete doğru yürüdüğünü büyük bir sarahatle tetkik eden genc, orta yaşlı, ihtiyar bütün fabrika işçileri bilerek, anlayarak, azmederek çalışmaktadırlar. Binaenaleyh harb sanayiinde çalışmak bu şahıslar için bir fedakârlık değil, fakat kendilerini her sahada yükselten bir amil olmaktadır.

Amerikanın en büyük mütefekkirlerinden birisi olan Dr. Henry Grady, meslek mektebleri tedrisatı mevzuubahs olurken şu mütaleada bulunmuştur:

«— Bence meslekî muallimlerin vazifeleri sadece müdafaa silâhı yapan fabrikalara mütehassıs işçi yetiştirmek değil, fakat müdafaa silâhlarını kullanacak insanları doyuracak gıda maddeleri hazırlayacak muktedir çiftçiler de yetiştirmektir. Bizim ilk ve en emin kalemiz çiftliklerimizdir. Amerikanın en kuvvetli içtimaî varlığı ziraî mıntakalardaki refah, istihsal seviyesinin yüksekliğidir. Bu refah ve istihsal seviyesi ne kadar yüksek olursa olsun, gene meslekî tedrisat muallimlerinin yeni nesilleri en fennî ziraat metodlarile terbiye etmeleri ihtiyacından bizi müstağni bırakamaz. Binaenaleyh meslekî dersler çiftlik mıntakalarında da her zamankinden daha büyük bir itina ile verilmelidir. Ta ki, Avrupa ve Asyanın harb felâketzedelerini açlıktan ölmekten kurtarmak, insaniyete hizmet edebilmek mes'uliyetini deruhde edecek genc bir nesil yetiştirmeğe muvaffak olalım. Hiç bir Amerikan çocuğu bugünün felâketleri muvacehesinde boş bir saat geçirmeğe mezun değildir. Vakitlerini tasarruf ederek daha çok mahsul yetiştirmek yollarını gösterecek şahsiyetler; işte ziraî sahalardaki meslekî tedrisat muallimleridir.» demiştir.

Amerikan fabrikaları için 750,000 mütehassıs işçi yetiştirildiğini matbuat kaydetmektedir. Amerikan ziraî mıntakalarında mes'uliyet deruhde edecek yüz binlerce genc yetişmekte olduğuna emin olabiliriz kanaatindeyim.

Ağır cezada verilen iki karar

Kestaneciyi öldüren kavuncu Ahmed mahkûm oldu

Hasırcılarda Tahmis sokağında aralarında çıkan kavgada kestaneci Mehmedi öldürmekten maznun kavuncu Ahmed Tükenmezin muhakemesi, İstanbul birinci ağırceza mahkemesinde neticelenmiştir. Dün bildirilen karara göre, bu iki esnaf, seyyar olarak satış yaparken, Mısırçarşısı tarafından bir araba gelmiş. Araba yanlarından geçeceği sırada, kavuncu, kestaneciye sedyesini biraz beri çekmesini söylemiş. Kestaneci, «Sen misin buranın kabadayısı?» diye çıkışmış. Diğer esnaf, araya girerek, çarpışmayı önlemişlerse de, kestaneci Mehmed, az sonra elini arka cebine atarak bir nöbet daha çıkışınca, kavuncu Ahmed bıçağını Mehmedin göğsüne iki kere saplamış.

Mahkeme, ağır tahrik yollu müdafaayı reddedip, adiyen tahrikle kasden ve tehevvüren öldürmekten ceza verdi 18 sene ağır hapis, adiyen tahrikten 12 seneye indirildi ve Ahmed Tükenmez, evvelce başka birisini yaralamaktan üç ay hapse mahkûm olduğundan, şimdiki cezası 10 gün artırıldı.

★

Ayni mahkeme, Taksimde Büyükziba sokağında, geçen sene haziranının yirminci günü Nazmiyeyi peşinden kovalayarak öldürmek kasdile yaralamaktan maznun lostracı ve çalgıcı Ali Sonat hakkındaki kararını da, dün bildirmiştir. Ali Sonatın, kendisile birlikte oturmak teklifini reddeden Nazmiyeyi tabanca kurşunile sol memesinden yaraladığını sabit görmüştür. Sübut şekline göre, ilk kurşun memeye rastlamış, ikincisi boşa gitmiş, üçüncü kurşun da, tabanca namlusu şiştiğinden patlamamış ve bu sırada etraftan yetişilerek, öldürmek kasdile vâki hareket, yarıda kalmıştır. Maznunun «Bu kız benim paramı yedi, sonra yüz çevirdi. Ben, gene hazımlı davrandım. O gün de sadece şakalaşırken tabanca kazaen ateşlendi» yollu müdafaası, reddedilmiştir. Ancak, mahkeme, «kendini sevgiye kaptırmak zâfını» bu katle nâkıs teşebbüs hâdisesinde tahfif sebebi saymıştır. Ali Sonatın cezası, bu sebeble 6 seneden 4 seneye indirilip azaltılmıştır.

ADLİYEDE

Beşiktaş cinayetinin muhakemesi

Beşiktaşta Köyiçinde bir gece, içkili bir eğlentide otomobil değnekçisi Tevfiği bıçakla öldürmekten maznun İlhami ile Cevdetin muhakemelerine, İstanbul ikinci Ağırceza mahkemesinde dün devam olunmuştur. Bu davada, mahkemedeki bazı yakışıksız hareketleri ve sözleri üzerine, İlhami, Adlî Tıbda müşahede altına alınmıştı. Gelen rapor, deli olmadığını kat'iyetle göstermiştir. Bunun üzerine, sorguya çekilen İlhami, bu sefer derli toplu ifade vererek, cinayetle alâkasını inkâr etmiştir. İlhami, «ben o akşam Cevdetten, şıracıdan çıkar çıkmaz ayrıldım» diyor. Cevdet ise, «eve birlikte gittik, Tevfiği ikimiz birden yere serdik» diye, iştirakle suç işlediklerinde ısrarla durmaktadır. Mahkeme, tahkikatı yapanları şahid olarak çağıracaktır.

Bir beraet kararı

Üsküdarda İmrahorda bakkal Enver Köygen hakkında, geçenlerde, bir şeker meselesinden dolayı millî korunma kanununa muhalif hareket davası açılmıştı. Üsküdar asliye ceza mahkemesince, Temyizden nakız üzerine yapılan muhakeme neticesinde, bakkal Enver Köygen beraet kazanmıştır. Hüküm kat'ileşerek, emanet dairesinde bulunan şekerleri kendisine geri verilmiştir.

Otomobil altında kalan çocuk

Şoför Hüsnünün sürdüğü taksi, Şehremininden Aksaraya giderken Taşkasabda 8 yaşında Suzana çarpmıştır. Kızı bir müddet de yerde sürüklemiştir. Yaralı kız, Şişli Etfal hastanesine yatırılmıştır. Şoför, yakalanmıştır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Kartaldaki feci cinayetin failleri meydana çıktı

Köy muhtarının husumet beslediği zavallı çoban bir geceyarısı üç kişi tarafından vahşiyane bir surette öldürülmüş

Bir kaç gün evvel Kartalda, Başıbüyük köyü civarında işlenen cinayetin failleri, tespit edilerek ele geçmiştir. Başıbüyük köyü muhtarı Mustafa ile çoban Mehmed oğlu Sabahaddin, Sabahaddinin ağası Sabrinin oğlu İbrahim ve köy bekçisi Halil, cinayetin suçlusu olarak yakalanmışlardır.

Jandarma ve Adliye tahkikatına göre, öldürülen çoban mühtedi Muradla köy muhtarı Mustafanın arası, bir müddettenberi açıkmış. Bunun sebebi de, bir iş sırasında arada çıkan kavgada, çobanın köy muhtarına sövüp saymasıdır. Mustafa, o gündenberi Murada husumet beslemiş, fırsat düştükçe aleyhinde ileri geri söylenmiştir. Husumeti gittikçe artan muhtar, hasmının vücudünü ortadan kaldırtmağı tasarlamış, geçende, çoban Mehmed oğlu Sabahaddin, Sabahaddinin ağası Sabrinin oğlu İbrahim ve köy bekçisi Halille konuşurken, bu meseleden bahis açmış, onlara mühtedi Muradın bir suretle kayıblara karışması kendisini son derece memnun edeceğini anlatmıştır. Ötekilerin tereddüdünü görünce de, ortada korkacak bir şey olmadığını, eğer bir şey olursa kendilerini kurtaracağını söyliyerek, bu suçu müştereken ika için her üçünü iknaa çalışmıştır. Nihayet bu üç kişi, muhtarla mutabık kalmışlardır.

Haziranın 14 üncü gecesi, tam geceyarısı, Sabahaddin, İbrahim, Halil, kalkmışlar, Muradın yattığı mandıraya yollanmışlardır. Kapıyı vurarak, dışarıdan «koyunlarımız kayboldu, belki senin sürüne karışmıştır. Aç da bir bakalım hele» diye seslenmişlerdir.

Murad, kapıyı açar açmaz, üçü birden üzerine atılmış, elbirliğile yere yatırmışlardır. Bağırmaması için ağzını sımsıkı kapayarak, Muradı baskıya almışlar, yumruk, tekme vurarak dayak atmışlar, yerden yere çarpmışlar, adamakıllı hırpalamışlardır. Bitkin bir hale getirilen Murad, bir aralık üzerine çullananların altında nefesi kesilerek can vermiştir. Boynuna bir tel takılan cesed, sürüklene sürüklene, Süreyyapaşa çiftliği yakınındaki Susuz çukur denilen yere kadar götürülüp, orada kısmen toprağa gömülmüş, üstü çalı çırpı ve taş parçalarile örtülmüştür.

Muradın yanında bulunan 150 lira kadar bir paraya dokunulmaması da, suçun, sırf intikam almak için muhtarın teşvikile işlendiği kanaatini vermiştir.

Şimdiye kadar ortaya konulan vaziyete nazaran, cinayet, tasarlanarak işlenmiştir. Bu itibarla da, ceza kanununun idam cezası yazılı 450 nci maddesine uyan bir suçtur.

Cinayete teşvikten maznun Mustafa ile suçu işlemekten maznun Sabahaddin, İbrahim ve Halil, Kartal jandarma kumandanlığınca Üsküdar Müddeiumumiliğine gönderilmişlerdir. Adliyece, bu hususta tahkikat, ehemmiyetle derinleştirilmektedir.

Kahve tevziatı

Vilâyet, dünden itibaren tevziata başladı

Vilâyet, Ticaret Vekâletile temaslarını ikmal ettiğinden, şimdiden resmî müesseselere kahve tevziatına başlamıştır. Askerî birlikler için ordu müfettişliği levazım âmirliğine kâfi miktarda kahve verilmiştir. Bundan sonra diğer resmî teşekküllere tevziat yapılacaktır. Bundan sonra da halka satmak üzere kuur kahvecilere verilecektir. Kuru kahvecilere verilecek kahve ile her aileye 100 gram kahve tevzi etmek imkânının elde edileceği umulmaktadır.

Fiat Murakabe Komisyonu, kuru kahvecilere verilecek kahvelerin kavrulmuş ve çekilmiş olarak kaça satılması lâzım geldiği hakkında bir karar vererek nark koyacaktır. Gelen malûmata göre beynelmilel kahve piyasası yükselmiştir. Brezilyada kahve toptan fiatı kantarı 10 dolardan 15 dolara çıkmıştır. Bu, memleketimizde kilo başına 15 kuruş kadar farkedecektir. Mersine gelen 1000 sandık çaydan başka Irakta bulunan 5000 sandık çay da memleketimize gelmek üzere Suriye hududuna geçmiştir.

Yerli Mallar Pazarından alınan basmalar nerelerde satılıyormuş?

Fiat Murakabe bürosu, Yerli Mallar Pazarlarından perakendeci müşteri sıfatile basma alıp da bunları fahiş fiatlarla dükkânlarında satan ticarethane sahiblerini takibe başlamıştır. Dün de Mahmudpaşada tuhafiyeci Karnik 31 kuruşluk basmayı 40 kuruşa satarken yakalanmış ve Müddeiumumiliğe verilmiştir.

Çavdar ekmeği

Ofis, ekmek için çavdar veriyor

İktısad Müdürlüğü Toprak Mahsulleri Ofisile temas ederek hastalar için bir miktar çavdar ekmeği çıkarılmasına müsaade istemiştir. Ofis buna muvafakat etmiştir. Çavdar ekmekleri 250 gramlık olmak üzere imal edilecektir. Bunlar serbest satılacaktır.

Bu gün Belediye tarafından 450 gramlık müdevver ve 950 gramlık uzun ekmek imali tecrübesi yapılacaktır. Ekmeklerin rutubet miktarı Belediye kimyahanesinde tesbit edilecek, ekmekçiler cemiyetine bu rutubet derecesinde ikmek imali için tebligat yapılacaktır.

Dün sabah Belediyede reis muavini Lûtfi Aksoyun başkanlığında Sıhhat Müdürü Osman Said, İktısad Müdürü Saffet Sezerden mürekkeb bir toplantı yapılarak ekmeklerin daha iyi çıkması hususunda tetkikler yapılmıştır. Belediye doktorlarile İktısad Müdürlüğü memurları şehrin muhtelif mahallerindeki fırınlarda kontrollarda bulunarak ekmeğin çeşni, kesim vaziyetleri etrafında zabıtlar tutmuşlardır.

Bir küp dolusu altın

Edirnede araba tamirciliği yapan Ali adında birisi geçenlerde evinin bazı yerlerini tamir ederken bir duvarın yıkılması sırasında ağzı bir deri ile bağlı bir küp bulmuştur. Ali, küpün ağzını açınca içinin altınla dolu olduğunu görmüştür. Bunun üzerine Musevi sarraf Kemale bu altınlardan birini göstermiş, bunların saf altın olduğunu öğrenince tanesini 7 liraya satmıştır.

Ali, bu kadarla da kalmamış, bu altınlardan bir kısmını İstanbula getirerek satmıştır. Araba tamircisinin birdenbire para sarfetmeye başlaması, Edirne zabıtasının nazarı dikkatini celbettiğinden, takibine başlanmıştır.

Nihayet gene Musevi sarrafa sekiz liraya altın bozdururken yakalanmıştır. Elde edilen altınların tetkikinde, bunların bir kısmının 1765 tarihli Fransız ve 1722 tarihli Macar ve mütebakisinin de Bizans altını olduğu anlaşılmıştır. Kıymeti binlerce lira tutan bu altınların kimlere satıldığını tespit etmek üzere tahkikat yapılmaktadır.

MÜTEFERRİK

Dilsizler için mekteb

Dilsiz, sağır ve körlerin İstanbulda okuyup yazma öğrenecek bir mektebden mahrum olmaları, bu bedbaht vatandaşları çok müşkül vaziyette bırakmaktadır. Dilsizler cemiyeti, İstanbulda dilsiz ve sağırlara mahsus bir kurs açmayı tasarlamış ve bunun için cemiyet binasında bir de daire hazırlamıştır. Bu kurslardan, anadan doğma körlerin de istifadesi temin edilecektir.

Barbaros türbesi

Türbenin etrafı tamamen açılacak

Bu sene yapılacak Barbaros ihtifalinde Barbaros türbesi meydanı tamamile açılmış ve tanzim edilmiş olacaktır. Türbenin denize ve caddeye bakan kısımlarının tamamen açılması için Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdar icab edenlere direktifler vermiştir. Beşiktaş karakolunun satın alınmasına müteallik muamele yakında ikmal edilecektir. Beşiktaş karakolu o civardaki ilk okul binasına taşınacaktır. Bu bina yıkılacak ve arsa plâna göre tanzim edilecektir. Türbenin deniz istikametine tesadüf eden kısmındaki çatal ve bıçak fabrikasının istimlâk muamelesi bu hafta bitirilecek, bu suretle türbenin denize bakan kısmı da Marmaradan görülecek bir şekilde açılmış olacaktır. Burada sahile bir rıhtım yapılacaktır, Bu rıhtımın keşifnamesi hazırlanmıştır. Barbaros türbesi bir vapur fenerile aydınlatılacaktır. Bundan başka Beşiktaşta Akaretleri Maçkaya bağlayan caddenin tanzimi için bazı binalar istimlâk edilecektir.

Denizciler bayramı

1 temmuzda yapılacak denizciler bayramının çok güzel olması için Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı dün bir tamim göndermiştir. Bu gün saat 11 de Vilâyette, İstanbuldaki kutlulama programının yeniden tanzimi için bir içtima yapılacaktır. Cevdet Kerim İncedayı, gönderdiği tamimde şöyle demektedir:

«Türkiyenin tam istiklâlini temin eden Lozan sulh muahedesi ahkâmı mucibince Türk sularında yolcu ve eşya taşımak, liman hizmetleri görmek ve sularımızda avlanmak hakkı münhasıran Türk bayrağına ve Türk vatandaşına verilmiş, Türk vatanı ve Türk ferdi bunda millî hakimiyetin en verimli bir neticesini bulmuştur. Kapitülâsyon devrinin bu son şeametinin de bu suretle tarihe karıştığı 1 temmuz günü kutlu bir bayram olarak tes'id olunmaktadır. Bu günün, imkânların azamisi nisbetinde tes'idi bir vazife ve hazzı millî olduğu gibi vatandaşların şuurlarında millî idraki artırmağa ve çok lüzumlu olan denizcilik aşkını takviyeye medar olacaktır.»

IKTISAD

İtalya pamuklu mensucat mukabilinde tiftik istiyor

İstanbulda alâkadar mehafile gelen haberlere göre, İtalyadan yapılmış olan mühim bir ticarî teklif üzerinde Ankarada müzakereler cereyan etmektedir. Haber verildiğine nazaran İtalyadan pamuklu verilmesi mukabilinde Türk tiftiği istenmektedir. Bu karşılaştırma yüzde yüz nispetinde olacak ve karşılaştırma İstanbulda yapılacaktır.

HEM NALINA MIHINA

Çölde tank muharebesi

İstanbulu, bilmiyorum amma, bugünlerde, Ankara pek sıcak. Ancak geceleri, biraz nefes almak kabil oluyor; zaten Ankara, gecelerinin serinliğile meşhurdur. Fakat gündüzleri, güneş, insanın ensesinde boza pişiriyor; yalnız ensesinde olsa ne nimet!

Bu satırları yazmadan yarım saat evvel, Atatürk bulvarında, bir top akasyanın gölgesinde otobüs bekliyordum. Asfaltlar kızmış, bir fırın tesiri yapıyordu. Biraz sonra, bir «uçan kale» gürültüsile gelen otobüse atladım; fakat, bir dakika evvelki akasya gölgesini, hemen hasretle aradım; meğer asıl fırın, bir sürü penceresinden yalnız bir tanesi açılmak zahmetine katlanılmış olan bu otobüs imiş. Anlaşılan caddelerdeki sıcağa memnuniyetle tahammül edelim, hatta arayalım diye Ankara otobüslerinin pencerelerini açmıyorlar.

Otobüsümüz seyyar bir fırın gibi yolcularını pişire pişire yoluna devam ederken Mısırın garb çölünde, Sollumda harbeden askerler aklıma geldi. Bilhassa tanklarda kebab olanları düşündüm. 1939 haziranında, İngilterede 4 üncü İngiliz tümenini ziyaret ettiğimiz zaman, bir tankın içine şöyle bir girip çıkmıştım. Hareket ve atış halinde olmamasına rağmen, güneşte duran bu daracık tankın içerisi cehennem gibiydi. Şimdi, ayni tankı, Mısırın garb çölüne götürünüz; sıcağı gölgede 45-50 derece olan bu çölde, bu tankı bütün sür'atile yürütünüz, sonra içindeki topu ve makinelitüfeği işletiniz; fazla olarak içerideki bu sıcağa dışarıdaki belâları, bütün bir tank taburunun, alayının veya tümeninin çıkardığı tozu, fırlattığı kumu, düşmanın tank defi makinelitüfeklerile toplarının ateşlerini, tayyarelerinin bombalarını, alev saçan tankları, lâğımlar gibi diğer tank müdafaa silâhlarını ve tanklara mezar olan kapanları da ilâve ediniz. Eğer donanma da ateşe iştirak ediyorsa, 15 lik, 21 lik, 30 buçukluk, 40 onda altılık deniz toplarının seri salvolarla gönderdikleri müthiş mermileri de hesaba katınız. Sellumda cereyan eden muharebenin, cehennemde bile görülemiyecek bir dehşette olduğunu anlarsınız.

Burada harbeden insanlar, feveran halinde bulunan bir kızgın yanardağın içinde boğuşuyorlar, demektirler. Gerçi, İngiliz ordusunun buz dolabları, soda ve gazoz makineleri, sözde hararet kesen viski testileri ve damacanalarını yanında taşıdığını biliyoruz amma, bütün bunlar, nihayet ateş kesildikten sonra, yanan boğazlara biraz serinlik verebilecek şeylerdir.

Otobüsümüz, Ulus meydanına geldiği zaman, onun sıcağı bana serin geldi. Bir taraftan kızgın çölde boğuşan zavallı insanlara acırken, diğer taraftan bizi harb felâketinden, istiklâlimizi, hükümranlığımızı ve şerefimizi de masun tutarak koruyan yüksek siyasetin kıymetini bir daha anladım ve bu siyaseti idare eden Büyük Başı hürmet ve minnetle bir daha andım.

İzmit Halkevi

İzmit (Hususî) — Şehrimizde yapılmakta olan Halkevi inşaatının tamamlandığını yazmıştım. Parti genel merkezi yeni Halkevi binasının tefrişatı için 20 bin liralık tahsisat ayırmıştır. Binanın muvakkat kabulü de yapılmıştır. Dekoratör işleri için açılan müsabakada ressam Nafiz Besen birinciliği kazanmıştır. İzmit Halkevi, halen mevcud mobilye ve malzeme ile bir aya kadar yeni ve güzel binasına geçecektir.

Eski binanın da gençlik kulübüne tahsisi çok arzu edilmektedir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üc aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Mühendis mektebinde

Yüksek mimarî talebesi tarafından mükemmel bir sergi tertib edildi

Yüksek Mühendis mektebindeki sergide bir yalı projesi

Yüksek Mühendis mektebinde bir hafta kadar devam edecek bir sergi açılmıştır. Mektebin yüksek mimarî kısmı tarafından açılan bu sergide üç muhtelif sınıf talebesinin imtihanlar münasebetile hazırladıkları plân ve krokiler teşhir edilmektedir. Lise binaları, dağ ve şehir otelleri, çiftlik tesisatı, modern mezarlıklar, villâlar ve yalı plân ve krokileri serginin vücude getirildiği büyük bir salonu, intizamla doldurmuştur. Modern mezarlıklar hakkında bilhassa marûf profesör Holfz Meister'in bizzat çizdiği krokiler vardır ki bunlar mezarlıkları imar cemiyeti azasının da bilhassa dikkat ve takdirini celbetmiştir.

Bu sergide, bir çok güzellikler arasında, bazan genc talebenin yüksek zevk ve istidadının nekadar ileriye gittiğini gösteren misaller de vardır. Bu meyanda, henüz son sınıfa gelmemiş genc bir talebenin bir yalı plânı vardır ki, içi bütün modern tesisatı ihtiva eden bu yalının haricî manzarası Türk zevkine fevkalâde uygun, Boğazın bütün eski güzellikleri gözönünde tutularak vücude getirilmiştir.

Dikkate şayan krokiler arasında, şehir otel ve kulübünün Taksimde, şimdi İstanbul kulübünün ve garajın bulunduğu mevkide inşası hesab edilerek yapılmış olanlar vardır. Sarayburnundan Kadıköy ve Modaya ve daha ilerisine, Adalara kadar hâkim ve nazır, böyle bir noktada yapılacağı farzedilerek çizilen bu plânlar arasında bir tanesi bir (profesör talebe) ye aiddir. Tertib veya tahrir hatası zannedilmesin, filhakika Yüksek Mühendis mektebinin genc profesörlerinden Mukbil, mimarî şubesinin bu sene çıkacak talebesi meyanındadır ve vazife olarak bir çok plânlar arasında, böyle bir muvaffak plân da yapmıştır.

Mimarî sergisi, yalnız mimar ve mühendisler için değil, fakat bütün şehircilikle uğraşanlar için de ziyarete lâyıktır. Bilhassa şehir meclisi azalarının, belediye reisinin ve belediye müdürlerinin, hatta şehircilik mütehassısı Prost'un ziyaret ve tetkiklerine lâyıktır. Bilhassa bu sonuncular için böyle bir ziyaret ve tetkik bir ilham kaynağı olabilir.

Bu güzel serginin tertibinden dolayı mimarî şubesinden iki güzide hocayı, profesör Holtz Meister ile Emin Onat'ı tebrik ederiz.

Küçük hikâye

Onun hayatı

Ahmed Hidayet

Mayısın ortalarına doğru bir pazar günüydü. Dostlarımızdan birinin Caddebostanındaki köşkünde bir düzine ahpab toplanmıştık. Ev sahibesinin hazırlattığı nefis yemekler midelerimizin zevkini gıcıklarken denizin ve tabiatin güzelliği de ruhumuzu yelpazelemişti. İkindiye doğru eğlenceli bir yürüyüşten sonra Kalamışta bir bahçeye kadar uzandık. Sathî görüşlü insanlara ağacların kendiliklerinden vücude getiriverdikleri hissini veren separelerden birine yerleştik. Baharın ilk ılık rüzgârlarının bütün mahlûkların benliğine üfürdüğü uyanıklık ve neş'eden o gün biz galiba iltimaslı bir hisse almıştık ki durmadan yiyor, içiyor, söylüyor ve gülüyorduk.

Bu coşkunluğumuz tramvayda bile devam etti. İstanbula dönmek için Kadıköyünden geç kalkan vapurlardan birinin güverte önündeki küçük kamarasına sıralandığımız zaman epeyce sükûn bulmuştuk. Galiba psikolojinin ebedî kanununun bizim üzerimizde de tesirini göstermesine mâni olamamıştık. O sonsuz hareket devrini derin bir durulma takib etmişti.

Tabiat de beş altı saat evvelki vaziyetile bir tezad teşkil ediyordu. Gündüzkü koyu ılıklığa mukabil şimdi nüfuz edici bir serinlik hâkimdi. Hatta önümüzdeki tentesiz yarı karanlık ikinci mevki güvertenin ötesine berisine hafif ve seyrek yağmur taneleri düşüyordu. Bu küçük ve kabarık su habbeciklerinin kuvvetli bir sağanağın keşif kolları olması ihtimalini düşünen yolculardan bir kısmı telâşla merdivene koşarak aşağı kamaraya inmişlerdi. Sıraların üstünde pek az kimse kalmıştı. Lâmbalar maskeli olduğu için oturanların yüzleri iyi görünemiyor, hüviyetleri vazıh seçilemiyordu. Vapur, Kızkulesi açıklarında tam yolla ilerleyordu.

Birden hazin fakat cırlak ve yırtık bir kadın sesi denizde ve havada acayib akisler yapmaya başladı:

Sislendi hava tarfı çimenzarı nem aldı,
Bülbül yuvadan uçtu, gülistanı gam aldı,
Bağlar bozulup bezmi cefa şeklini aldı,
Gülzarı muhabbette gene şenlik azaldı.

Hepimiz afallamış bir halde yekdiğerimizin yüzüne bakakaldık. O anda böyle bir şarkı işiteceğimizi hiç ümid etmiyorduk Sonra mazrufla zarf kat'iyyen birbirine uymuyordu. Makam Hicaz, usul fena değildi. Fakat ses ne hastalıklı, ne mariz bir sesti. Bir veremlinin inlemesinden, bir yatalağın şikâyetli feryadından farkı yoktu. Yüksek perdelere kat'iyyen yetişemiyor, titreyor, kısılıyor ve nihayet boğuluyordu. Hep birden pencerelere koşuştuk. Nakaratın ikinci defa tekrarını beklerken dışarıda bir münakaşa koptu. Ayni kısık ve hastalıklı ses:

— Niye söylemiyecekmişiz? diye bağırdı, hırsızlık etmiyoruz, namussuzluk etmiyoruz. Biletimiz de var. Şurada toplayacağımız beş on parayı da senin cebinden almıyacağız.

Loşlukta hayal meyal bir memurun sıralardan birine eğilmiş olduğunu farkettik. Zımba gürültüsü kanapeleri dolaştığı müddetçe etrafta sükût hâkim oldu. Sonra gene ayni kısık ve hastalıklı ses:

— Ulan, dedi, erkekliğine yazık, ne korkuyorsun... Ben söylerken sen de sazını tımbırdatıver!

Bu sefer akordu bozuk tellerin üzerinde acemice gezinen parmakların refakatile ahenk yeniden başladı:

Her zahmi ciğersuza devakâr aranılmaz,
Açsam da ciğergâhımı yâre dayanılmaz,
Eller sararır, zülfü perişan taranılmaz,
Açsam da ciğergâhımı yâre yaranılmaz.

Âdi, perişan bir sokak şarkıcısının ağzında bu oldukça ağır, klâsik havalar ne geziyordu. Onlardan etrafındakilerin zevk alamıyacağı muhakkaktı. Anlaşılan kadın bozuk, hatalı da olsa bunları daha ziyade kendi ruhundaki ateşi körüklemek, ıstırab ve elemi terennüm etmek için söylüyordu.

Merakımız büsbütün artmıştı. Dışarı fırlayıp bu hilkat garibesini görmek isteyorduk. Kapıda karşılaştık. O da, yırtık beresini eline almış, parsa toplamaya bizden başlamak için geliyordu.

Yağlı saçları omuzlarının üstünü süpürüyor, delik deşik entarisinden kirli etleri görünüyordu. Muhakkak ki çok gencdi. Ancak on yedi on sekiz yaşında kadar vardı. Fakat gözleri çökmüş, elleri ve yüzü kaşeksi devrine girmiş hasta kollarını ve çehresini andırıyordu.

Durduğu yerde sallanıyordu. Müthiş sarhoştu. Ama, bereket versin sarhoştu. Dudaklarının arasından taşan alkol rayihası, vücudünden sızan berbad kokunun ağırlığını, galizliğini bir parça hafifletiyordu. Bu haline rağmen hepimiz gene onu takdir ve beresine para atmak için birbirimizle yarıştık:

— Maşallah bu ağır şarkıları ne güzel söylediniz!

İlk defa san'atının hayranlarına rastgelmiş bir artist gibi gururlandı. Gözlerini kaydırıp, başını iki tarafa salladı. Sağ elile boşlukta arka arkaya küçük daireler çizdi:

— Bunlar bir şey mi, diye cevab verdi, daha bende ne besteler, ne daniska şeyler var... Lâkin kimseye dinletemiyorum ki. Burada çok şükür aksilik çıkaran olmadı Yoksa kahvelerde, mesire yerlerinde bu canım şarkılara başladım mı, gelip ağzımı kapatıyorlar, «Saçlarıma ak düştü», «Aşktan el'aman!» gibi manasız şeyleri söylememde ısrar ediyorlar.

— Peki ama, siz bunları nerede ve kimden öğrendiniz?

Acı acı güldü:

— Kılığıma, kıyafetime yakıştıramadınız değil mi; dedi, eh... Biz de vaktile adam evlâdı idik. Babamı tanımadım ama, annem çok kibar bir kadındı. Gençliği Tamburî Cemil, Udî Nevres, Bestekâr Lem'i ve Rahmi Beylerin meclislerinde geçmiş... Küçük yaşımdan itibaren hep onlara aid hikâyeler anlatır ve mütemadiyen alaturkanın şaheserlerini okur dururdu. Bendeki kulak dolgunluğu. Yoksa bir defa bile karşı karşıya oturup ada[illegible]ılı geçmiş değilim Zaten pek fazla merakım da yoktu.

— Affedersiniz, sorması ayıb olmasın ama, nasıl oldu da hayatınızın intizamı bozuldu?

Elinin tersile yüzünün üstüne düşen saçlarını ensesine doğru itti:

— O, dedi, uzun bir hikâye... Altı sene evvel annem öldüğü zaman hiç kimsesiz ortada kaldım. Beş on parası var zannediyordum. Fakat hatuncağız babamdan intikal eden servetin bir kısmını beni okutmaya sarfetmiş, ötekini de kendi zevk ve safası uğrunda yemiş. Komşulardan biri evlâdlık olarak aldı. Ben, zahmet ve meşakkatle de olsa yanlarında yaşayacak insanlar bulduğum için seviniyordum. Meğerse bey, çok vicdansızmış. Vicdansız bir beyin evindeki evlâdlığın akıbetini tahmin edersiniz. Vücudümde bu hainliğin alâmeti peyda olmaya başlar başlamaz karısile bir olup beni kapı dışarı ettiler. O zamandanberi sürünüyorum. Sefahet hayatı, görüyorsunuz ya, daha yirmi yaşımı bulmadan beni çökertti. Yüzüme kimseler bakmaz oldu. Şimdi yegâne tesellim musiki. Hem gönlümün derdini döküyorum, hem de birkaç para çıkarıyorum. Ama, bu paranın da hayrını görmüyorum ya... İçkiye, kokaine gidiyor.

Birden heyecan içinde etrafına baktı:

— Vapur yanaşıyor, dedi, o aptal Muhsin beni bulamayınca büsbütün şaşırır. Sanki ben erkeğim o kadın. Ben âşıkım o metres. Başka bir işe yaradığı yok. Arasıra ben söylerken o bir parça tımbırdatır, işte o kadar. Affedersiniz, bana müsaade...

Sallana sallana atılan iskeleye doğru yürüdü. Ablak, budala yüzlü sarışın bir delikanlının koluna girdi. Hepimiz tekrar hayret dolu nazarlarla birbirimize bakıştık. Bu sefil ve zavallı kızın anlattıkları acaba hakikat miydi? Yoksa alkol ve zehirlerle kamçılanan muhayyilesinin yarattığı bir fantezi mi?